ئ□د□ب ل□ پ□ن□اوی چـــــی؟ د□ست□یقسکی بە نمونە … پاڤین ڕەمەزان

_ ڕاستە ، دەکرێت ئێمە بژین بێ ئەوەی ئاگادار بین بە هیچ ڕەگەز و نوسینێکی ئەدەبی . دەکرێت بژین و مام□□مان لەگەڵ دەور و بەر هەبێت بێ ئەوەی خوێندنەوەمان بۆ هیچ دەقێکی ئەدەبی هەبێت ، بەڵام لەم بارەدا کە ئێمە نا هۆشیارین بە ئەدەب تەنیا لە خۆماندا دەژین و زۆر هەژارین بە ئەزمون. واتە هەر شتێک ڕوداوێکی ژیانی خۆمان نەبێت ، یا ئازارێکی ژیانی خۆمان نەبێت ، یا شادی یەکی بەرجەستەکراوی ژیانی ڕاستەقینەی خۆمان نەبێت . ناتوانین نە تێگەیشتمان بۆی هەبێت نە هەستی پێ بکەین. کە ئەمەش لە خۆیدا ژیانێکی زۆر چاو بەستانە و کوێرانەیە .

هەر ئەو پێشەکی یە ڕونتر بکەینەوە ، دەکرێت بڵێین کاتێک ئێمە لەگەڵ کاراکتەری ڕۆمانێکدا نە ژیابین ،بۆ نمونە کارەکتەرێکی دز و ناپاک و دڵ ڕەش بێت . ئەی چۆن دەتوانین بیر لەوە بکەینەوە سایکل□ژیەتی مرۆڤێکی تاوانبار چۆنە ؟ چۆن لەو فەلسەفەیە تێ دەگەین کە مرۆڤێکی خراپەکار لە ژیانی خۆیدا کاری پێ دەکا و ڕەوایەتی بە خۆی دەدات خراپ بێت ؟
گرنگی ئەدەب لەوەوە سەرچاوە دەگرێت ، ئێمە دەتوانین لە ڕێگای ئەدەبەوە ، پەی بەو بارودۆخانە بەرین کە لە ژیانی ڕاستەقینەی خۆمان بونیان نیە و لێی بێ بەشین .
واتە کەسێک بە خۆشەویستەکەی خۆی بگات لە ژیانێکی ڕاستەقینەدا بێت لەگەڵی ، بەڵام لە ڕێگای شیعرێک یا غەزەلێک یا هەر دەقێکی ئەدەبیەوە، ئەزمونی خۆشەویستیەکی ناکام و جوادییەکی تا هەتایی بکات . یا بە پێچەوانەوە چەندین میل لە خۆشەویستەکەمان دور بین و لە ڕێگای بەرھەمێکی ئەدەبیەوە ئەزمونی ژوان و دەست گوشینێک بکەین و ئەو کەلێنەی ژیانمان بە پارچە شیعرێک پڕ بکەینەوە، لە درێژەی ئەم بابەتەدا من چەند ڕۆمانێکی دۆست□یقسکی بە نمونە دەهێنمەوە .هەرچەند□ ل□□□دا ناتوانین ماف بە خۆمان بدەین خوێندنەوە بۆ ڕۆمانی کەڵە ئەدیبێکی وا بکەین ، بەڵام تەنیا بۆ ڕون کردنەوەی ناو نیشانی باسەکە قسەی لێوە دەکەین .

کاتێک ئێمە ڕۆمانی (شەوە سپی یەکان) دەخوێنینەوە ، خۆ تەنیا

بریتی نیە لە چیرۆکێکی سادەی دوو خۆسەویستی بە چارە . لە ڕێگای ئەو ڕۆمانەوە دەکرێت ئەزمونی چاوەڕوانی بکەین ، بە ئەوەی خۆمان چاوەڕوانی کەسێک بین .دەکرێت لە فەلسەفەی نا ئومێدی تێ بگەین بە ئەوەی ئومێدمان بە کەسێک بنیات نابێت . دەکرێت لە ڕێگای ئەو ڕۆمانەوە هەست بەو شادییە بکەین کە لە دوای نا ئومێدی دێتە پێش و بە کەسێک شاد دەبینەوە.
با هەر کەسێکی گۆشەگیر بین و لە ژیانێکی کۆمەڵایەتی فراواندا نەژین ، بەڵام کاتێک ڕۆمانی (برایانی کارامازۆف) دەخوێنینەوە . بەرجەستەی ژیانێک دەکەین پڕ لە کێشە و بنیات نانی پەیوەندی کۆمەڵایەتی و ململانێی ئەو کۆمەڵە کەسەی کە لە پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتیدا دەژین و نوسەر ڕوحی بە بەر کاراکتەرەکانیدا کردوە.

با برسیش نەبین و بە سکێکی تێرەوە ڕۆمانی (هەزاران) بخوێنینەوە . لە کاتی خوێندنەوەیدا وا هەست ئەکەیت کەسێکی برسیت . ئەو ژیانە هەژارانەیە بەرجەستە دەکەیت ،کە موچڕکەت بەشی دەرەتانی خەت و دیارییەکی جوان ناکات بە خۆشەویستەکەتی بنێریت . ناچار دەبیت پەرتوکێکی سوک و چروکی بۆ بکڕیت بە دیاری و ئەویش سەرزەنشتی بکات . دیارە نمونەی تر بۆ ئەم مەبەستەی من هێشتا زۆر زۆرن و بە پێویستی نازانم هەموی بخەمە بەر باس.
هەر لە م پەناوەشدا دەتوانین نوسینی ئەدەبی جیا بکەینەوە لە نوسینی بازاڕی و بە بەها ، واتە ناکرێت ئەمە هەموو نوسینێک بکەین بە بەشێک لە ئەدەب و بە ئەدەبی بدەین لە قەڵەم. کاتێک نوسین ئەدەبێکی ڕەسەنە ، پەیامێکی سەر کێشانە بگەیەنێت و دەکرێت بابەتێکی تەواو خەیاڵیش بێت و هیچ پەیوەندی بە ژیانی ڕاستەقینەوە نەبێت ، ڕەنگە ئەمە بمانگەیەنێتە ئەو تێ گەیشتنەی هەندێک لە بەرهەمە سینەماییەکانیش دەکرێت بەشێک بن لە ڕەگەزی ئەدەبی بە شێوازێکی بینراو .

لێرەوە دەگەینە ئەوە ئەنجامەی هەر دەقێکی ئەدەبی ، چیرۆک بێت یا شیعر بێت یا ڕۆمان یا وتار یا … هتد. وامان لێ بکات بەرجەستەی ئازارێک، خەمێک، شادی یەک، بکەین بە ئەوەی لە ژیانی ڕاستەقینەی خۆماندا بونی هەبێت و بمانگەیەنێتە تێگەیشتنێکی باش لە مەڕ ئەو ناوەڕۆکەی لێی دەدوێت .ئەوە دەقێکی ئەدەبی و ڕەسەنە و لە پەناوی ئامانجەکەی خۆیدا لە دایک بووە .